

Halis Yıldırım: Liberalizmin iflası ve T24 vakası

Posted on 27/11/2019

T24 internet haber sitesinin Taner Akçam'ın ABD Temsilciler Meclisi'nin Ermeni soykırımını tanıyan tasarımı kabul etmesinin ardından gönderdiği yazının yazarın kendi yazı listesinde yer almayıp, bir süre sonra okuyucu için bulunması zor bir şekilde yayınlanması ve buna paralel Fikret Bila'nın ve Zeynel Lüle'nin iki inkârcı yazısının sayfanın en görünür yerine yerleştirilmesi bir tartışma başlattı. Taner Akçam ve Serdar Korucu'nun yazılarına karşı T24 Editöryal cevabıyla konunun sadece yazar ile T24 arasındaki bir editörlük tartışması olmadığı da ortaya çıktı. Liberalizmin kendisini ana damar olarak ifade ettiği T24'de soykırım inkarcılığı bir kez daha meşruiyet kazanmış oldu. Sonda söylenmesi gerekeni başta söylemek gerekir burada. Taner Akçam'ın soykırım üzerine çalışmalarını ve güncel konuları dile getirmesi Türkiye'deki liberalizme fazla gelmiştir. Bir başka deyişle, liberalizm Ermeni soykırımına çarpmış ve yine iflas etmiştir. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için liberalizmin genel tezlerini örneklendirerek açıklamaya çalışacağım.

AKP iktidarının ilk yıllarında, liberal siyasi söylemi benimsediği ve Türkiye entelijensiyasını kendi safına toplamak için kullandığı en önemli konulardan biri Ermeni soykırımını olmuştur. Bu liberalizm, Ermeni soykırımını tarihsel olarak dile getirmekten ziyade, AKP iktidarının kendisini yapılandırmasında önemli bir kriter oldu. Bir başka deyişle, liberalizm Türk burjuvazisinin akıl hocası oldu.

Liberalizm, halk kitlesi ile Kemalist devlet aygıtı arasında bir sosyolojik yabancılaşmanın mevcut olduğunu varsayar. Murat Belge bunu Kemalizmin modernleşme siyasetinde tespit eder: "Türkiye toplumu Batılılaşma sürecinin öznesi değil "nesne"si oldu."[\[1\]](#) Liberalizme göre aynı zamanda Fransız aydınlanması ile kurulmuş olan milliyetçi devlet söylemi halkı

eğitmek amaçlı eli sopalı ve sürekli onun üzerinde bir güç olduğunu belirten bir görüşü temsil eder. Devlet aygıtının halkına sadece emir veren bir sözde baba figürü ve kendisini halkından ayrı bir yere koyan bir devlet geleneğini öngörür. Osmanlı içinde yeşeren bir tür darbeci bir iktidar anlayışına indirgenmiş İttihat ve Terakki'nin bu türden bir devlet geleneğinin ilk temsilcisi olduğu iddia edilir. Yine aynı iddialara göre, İttihat ve Terakki'nin başlatmış olduğu soykırım, aslında Türkiye topraklarında geleneği ya da kökleri olmayan bir milliyetçilik kavramının eseridir. Adorno'nun Holokostu açıklamak için tüm tarihi neredeyse Holokost'un ön hazırlığı olarak okumayı bize dayatırken, Türkiye'de ise, soykırımı olabildiğince dar bir zamana sıkıştırılmış ve tarihsel gelişim hattı olmadan anlatmak liberal entelijensiyanın ve devlet sürekliliğinin keşistiği en sistematik pratiktir.

Bütün liberal anlatıda, Osmanlı'nın himayesindeki milletleri yönetme biçimlerindeki eşitsizlik, yerel güç dengelerinin anlamı, ya da sonu gelmeyen zulüm ve kitlesel katliam siyasetinin normalleştirilmesi hiç sorgulanmaz. Bunlara ek olarak, 19. yüzyıl ortasından başlayan Ermeni köylülerini topraksızlaştırma sürecinin 1915'e kadar sürdüğü ve toprak meselesinin ancak soykırımla bitirildiği neredeyse sır gibi saklanır. İkincisi, adını Süryanilerden (Asüri) alan Suriye bölgesindeki Hristiyanların Osmanlı döneminde de katliam ve baskılarla asimilasyona tabii tutulmuş olması inkâr edilir. Üçüncüsü, devletin 1890'lı yıllarda Ermenileri katletmek için Hamidiye Alaylarını kurdurtmasını ve silahlı Kürt aşiretlerine katliamlar yaptırmasının neyin sonucu ortaya çıktığı hiç sorgulanmaz, ancak çok olumlu bir özellikmiş gibi Osmanlı'nın Ermenileri "sadık millet" gördüğü söylenir.

Liberal entelijensiya İttihat ve Terakki'nin kendisini daha sonra da devlet içinde devlet anlayışıyla sürdürmüş olduğunu ve devlet aygıtı ile halkı birbirinden ayıran bir mekanizmanın merkezine oturmuştu. Derin devlet teorisi, kendisini toplumsal ve sınıfsal gelişmelerden bağımsız olarak var eden ve şer odağı sayılan bir noktanın tespiti ve bunun saf dışı bırakılmasını amaçlayan bir tartışmadır. Derin devlet tartışmaları, AKP iktidarının ilk döneminde artan bir çizgide Ermeni soykırımı tartışmalarını da gündemine almıştı artık. AKP'nin karşısında mevzilenmiş gibi gösterilen bu derin devletin ortadan kaldırılması için ne

hikmetse AKP'nin de bu tür bir örgütlenmeye gitmesini gerektirmişti. İktidar olan AKP'nin AB ile yürüttüğü görüşmelerin önünde engel olarak duran 3 ana konuyu; Ermeni soykırımı, Kıbrıs ve Kürdistan'ın durumuna ilişkin kamuoyunda yer alan tartışmalar, bu iktidarın Ermeni soykırımının tanınmasına ilişkin bir konsensüs oluşturabileceğine dair bir kanaate dönüştürmüştü.

Aynı liberal anlatı, halkına karşı yabancılaşmış devlet aygıtının, sadece Ermenileri yok etmek ve Kürtlere baskı uygulamakla kalmayıp, dindar kesimlere de baskı uyguladığını ve bu "baskı" siyasetinin üç kesimin ortak paydası olduğunu iddia eder. İdris Küçükömer'in merkezdeki elit kesime karşı onun çevresi olacak milletin ilişkisi üzerine kurduğu liberal analizde, "Düzenin yabancılaşması" Osmanlı üzerine tezlerini sunarken, Osmanlı'da nüfusun %30 ile %35ini oluşturan Hristiyanlara dair bir tek kelime bile yoktur. Türkiye'nin kendini liberal saflarda yer tutan entelektüelleri Ermeni soykırımı ile ilgilenmeye sistematik olarak AKP iktidarıyla başlamıştır. Çürümüş ve kriz içindeki devlet yapısının toplumdaki İslami kesimleri içine alarak devlet aygıtının yenilenmesi, pasif devrim sürecinde, devlet aygıtının kendisini sınıfsal ilişkilere bağlı olarak güncelleştirmesi, gençleşmesi, liberalizmin kendini yenilemesi olarak algılamadıkları için, tam da tersine bu sürecin geçmişten bir kopuş anlamına geldiğini iddia ederek, Ergenekon'un zorunlu olarak geri plana itileceği ve çözüleceği de ön görülmüştür. Dahası, bu sürecin Kürt ve Ermeni sorununun da çözümü olacağı varsayılmıştır. Devletin kendisini derin devlet mantığı ile hareket eden bir şer odağına karşı koruma anlatısı, Ermeni, Kürt ve İslami kesim arasında bir ortak mağduriyetler paydası kurmayı ve bunları birbiriyle eşitlemeyi öngörüyordu. Bu mağdurlar kendi aralarında empati kurmalıydı. Ancak bu empati dayanışmacı ve özgürleştirici bir mücadeleyi değil, tartışmanın merkezinden Türkiye'de Ermeni, Rum, Süryani mallarının gaspı yani sermaye transferini içine katmış olan ilkel sermaye birikimi ve daha sonra bunun paylaşımı ile Kürdistan'ın sömürge olarak tutulması üzerine kurulmuş bir burjuva devletin meşruiyetinin korunmasını garanti etmeliydi.

Aynı şablon 12 Eylül'de zindanlarda Kürt, Ermeni ve devrimcilere uygulanan işkenceler ile

Ülkücü ve dindarlara da uygulananlar birbirine denk görülür ve aynı dayatmacı empatiyi talep eder. Bu liberalizm anlatısında 12 Eylül darbesi, derin devletin sağ ile solu aynı derece ezdiği bir darbedir; derin devlet toplumsal kesimleri birbirine düşürüp, kendisini iktidara taşımıştır. Bu anlatının bizden sakladığı, 12 Eylül’n Türkiye’de yükselen Kürt hareketlerinin nn kesmek, mevcut olan işçi örgütlenmelerine karşı ve devrimci örgütlerin yok edilmesine yönelik ve 24 Ocak kararları ile konsensüs halinde neoliberal ekonomik uygulamaların uygulanması için harekete geçmesi için girişilmiş bir darbe olduğudur. Bu senaryoda Kenan Evren darbe iktidarı ile Turgut zal ekonomisi birbirine rakip olarak düşünülmüştü, halbuki 24 Ocak kararları, inkarcılığın ve sömürgeciliğin devamı konusunda ortaklaşma olmadan hareket etmeleri söz konusu bile olamazdı, ancak taktiksel olarak, şiddetin yöntemi, dozu ve zamanlaması anlamında farklılık gösterme ihtimalleri vardı.

Eşitlenen, ortaklaştırılan ‘acı’ların neredeyse pornografik bir biçimde anlatılmasının “tek çözüm” olarak sunulduğu liberal mantık edebiyatta karşımıza çıkar. Orhan Pamuk, Elif şafak ve Zülfü Livaneli’de bunlara rastlamak mümkün. Mesela Serenad kitabında T24’n 2014’den bu yana konuk yazarı olan Zülfü Livaneli Yahudilerin yok edilmesini, Ermenilerin yok edilmesini ve Kırım tatarlarının Stalin tarafından katledilmesiyle, tüm devletler böyledir diyerek, özelde Türkiye devletinin sorumluluğunu soyutlaştırarak, iini boşaltmıştır. Ermeniler de Türklerin Birinci Dünya Savaşı’nda çektiği acıları da anlarsa, “sorunlar” aslında zlrd. Devletin yapısal değişikliklere gitmesi ve soykırım sonucu ortaya çıkmış ve etkileri zincirleme bir şekilde günümüze kadar süren suların cezalandırılması, taleplerin yerine getirilmesi gibi; geri dönüş ve vatandaşlık hakkı, eğitim sisteminin köklü değişimi, gasp mallarının tazmin edilmesi vs. konuşulmadığı bir liberal anlayışta ancak acı yarıştırma ve empati eksikliğinden bahsedilebilir. Böylesi bir ortamda liberalizmin sundukları failin “acılarını duymak”tan ve fail ile empati kurmaktan öteye gidemez. Aslında Ermenilerden bu adım ile resmi devlet tezleriyle ve soykırım inkarcılığıyla ortaklaşması beklenilmekte.

Liberalizmin vaadi AKP iktidarıyla sadece devlet ile halk arasında derin devletin yol açtığı

yabancılaşma son bulmakla kalmayacak, aynı zamanda İslam içinde, Hristiyanlıktaki Protestan/Kalvinist değişimine denk düşen yeni bir dönüşüm yaşanılacak ve makül bir noktada, Ermeni soykırımı, Kürdistan meselesi, devlete yabancılaşmış halk kitlesinin sorunun çözülmesiyle hallolacaktı. Devletin AKP eliyle değişiminde devlet ile yapılacak görüşmelerde sonuca varılacağı yanlışlığı iki ayrı noktada derin yenilgilere yol açmıştır. Kürt sorunu çözebileceği imajıyla görüşülen AKP, salt Türkiye’deki Kürt illerinde askeri baskısını artırmakla kalmamış, Kuzey Irak’taki bağımsızlık referandumuna karşı düşmanca tavır almış, Suriye’deki Kürt bölgesi Rojava’ya İslamcı güçlerle girmiştir. Ermeni soykırımının AKP’nin iktidarında tanınabileceğini iddia eden, liberal entelektüellerin ve kamuoyu önderlerinin dilinde “hep en iyi şekilde” Hrant Dink tarafından yapılabileceğini iddia etti. Böylece sürekli konuşmaya zorlanan, konuştuğunda da hedef haline getirilen Dink’in öldürülmesiyle bu tez de çökmüş oldu.

AKP’in bitmeyen derin devlet heyulası ve uluslararası komplo iddiaları arasında kendisini tekrar tekrar yenileyen bu liberal düşünce, bugün fiili olarak iflas ettiğini tekrar göstermektedir. Uluslararası komploya karşı Ermeni soykırımı sadece Türkiye’de tartışılması ve çözüme kavuşması gereken bir konu haline getirilirken, soykırımdan kurtulan Ermenilerin diasporası, uluslararası güçlerle bir tutulan bir şeytanlaştırılmış bir yabancıya dönüştürülmüştür. Türkiye’de kendini liberal addeden entelijansiyanın Ermeni diasporası denildiğinde aniden devlet tezlerine yapışması bu liberalizmin devletçi bir Türk milliyetçiliğinin ayrılmaz bir parçası olduğunun kanıtıdır. Türkiye’nin ulusal çıkarları böylelikle liberal söylemlerle savunulur, NATO üyeliği, Batıdan alınan silahlara, uluslararası sermayenin çevre, işçi ve sosyal haklar düşmanı faaliyetlerine ve yatırımlarına dokunmaz. Türk devletinin başından itibaren tüm siyasal, ekonomik imkanlarıyla inkâr siyaseti yaptığını ve bunu uluslararası arenada da kullandığını yok sayarak, mevzunun Türkiye’nin iç meselesi olduğu savunulur.

Erdoğan’ın Ergenekon diye adlandırılan derin devletin kontrolüne girdiği tezi, örneğin derin devleti temsil eden Bahçeli ‘Erdoğan’ı tutsak aldı’[\[2\]](#) diyen T24 yazarı Aydın Engin ya da

Erdoğan'ın FETO beni kandırdı söylemi ile liberalizmin 'Erdoğan kandırılıyor veya tutsak alınmış' söyleminin denkliği liberal düşüncenin manipülatif özelliklerinin hem devlet hem de liberal entelijansiya tarafından yaygın bir şekilde kullanıldığının kanıtıdır. Soykırım, doğrudan sınıf ilişkileriyle ilgilidir, çünkü bugünkü mülk ve sermaye iktidarının, soykırımın kurbanı olan halkların mülksüzleştirilmesine varan tarihini görünmez kılmayı kendine görev bilir.

Stratejik olarak liberalizm Türkiye burjuvazisinin en güçlü taşıyıcı sütunları, adeta kolonları ve kirişleridir. Revize edilmiş Mustafa Kemal'in liberalizmin yeni bir umut kaynağı olabileceğini T24 yazarı Murat Belge şuradan açıklıyor: 'Atatürk başarılı bir savaş ertesinde, belirli bir hayat tarzı olan bir toplum kurma işine girdi. Bu toplum, son kertede, uluslararası insan toplumunun içinde yaşadığı sivil-demokratik toplumdur. Bunu gerçekleştirmek için uygulamaya koyduğu yöntemlerle sorunumuz olabilir. Benim sorunum var ve sorun öncelikle demokratik kitlesel katılım yokluğuyla (ve var etme çabasının yetersizliğiyle) ilgili. Ancak genel hedefin kendisini tartışmıyorum.' [3] Genel hedef Mustafa Kemal'in söylemi ile "vatan mevzubahisse gerisi teferruattır." Mustafa Kemal'in genel hedefine ortak olmak, Türkiye burjuvazisinin ortak programı durumdadır. Stratejik ortaklık tam da budur. Liberalizm çıkmazı bu programdadır. AKP iktidarına karşı devrimci bir mücadeleyi amaçlamayan her türlü demokratikleşme hareketi AKP ile muhafazakarlaşmaya mecburdur. AKP iktidarını özel mülkiyet ilişkilerini aşmayı hedeflemeyen her türlü hareket ise ulusalcı kalmaya veya olmaya mecburdur.

Tarihsel olarak Bonapartizme üç örnek olarak Talat ve Mustafa Kemal ile Tayyip Erdoğan'ı bir süre önce Prof. Warren Montag ile yaptığım röportajda belirtmiştim. "Talat, Ermeni soykırımının adımlarını yönetmişti, Mustafa Kemal modern Türkiye'yi kurdu, Ermeni, Rum ve Süryani mülklerinin yağmalanmasını ve paylaşılmasını idare etti, Kürdistan'ın sömürge statüsünü sağlamlaştırdı. Erdoğan ise neoliberal ekonomi programı ile Türkiye'den bir bölgesel güç yapma sözünü veriyor. Kürtler üzerindeki sömürgeyi, Irak ve Suriye'ye de yaymak istiyor. Bu üç örnekte de görüldüğü üzere, Batılı devletlerle Türkiye'nin (Osmanlı

İmparatorluğu'nun da) kendisini denk görme çabası açıktır. Her seferinde bu girişimler başarısızlıkla sonuçlanmıştır, çünkü Türkiye'nin Osmanlı'dan devraldığı ganimet ekonomisiyle endüstrilerini sömürgeciliğe dayandıran Batılı devletlerin ekonomik refahına ulaşması mümkün olamamıştır.^[4] Ekonomik olarak batıya yaklaşamayacak olan Türkiye'nin bunu askeri ve siyasi olarak yapması gerekmiştir. “^[5] Mustafa Kemal'in, Talat'ın ve Erdoğan'ın tam da batılı güçleri yakalayan ve onlarla aynı masada yer alma arzusu genel hedeftir.

Liberalizm bu 'genel' hedefin stratejisini kurar. AKP'nin konjonktürel olarak Ermeni soykırımı için alan açmak için yaptığı taktikleri stratejik hedef olarak görür. AKP'nin sertleştiği ve Ermeni soykırımının tanınmasına ilişkin “toleransının” sınırladığı yerde, kendi sayfalarını soykırım inkarcılarına açar. T24'de olan malûmün ilamından başka bir şey değildir. AKP'nin bonapartist rejimi hem Ermeni hem de Kürt sorununda daha önce sadece derin devlete atfedilen siyasetten farklı bir şey şu an uygulamamaktadır. T24 sadece Taner Akçam'ın yazısını hasır altı etmekle kalmamış, Hürriyet ve Milliyet gibi soykırım inkarcılığında deneyimli kişileri de saflarına katarak, ideolojik olarak resmi tezler etrafında kendisini, yeniden kurmaktadır. T24, Hrant Dink'in öldürülmesine yol açan en kirli argümanları Fikret Bila'nın yazısıyla tekrar dolaşıma sokmuştur. Bila, inkarcılığın yukarıda bahsettiğim versiyonuna doğrudan referans vermiş; bir empati kurulacaksa bunun failerle kurulması gerektiğine, bir acı tanınacaksa bunun failin acısı olması gerektiğine vurgu yapan, bir suç ve suçlu aranacaksa, bunun ‘Türkleri soykırımcı ilan edenler’olduğunu savunmakla yapmıştır. Böylelikle soykırım çalışması yapanlar, bu sorunu gündeme taşıyanlar, saldırıların hedefi haline getirilmiştir. Bila'nın, onunla beraber T24'ün önceliklendirilmiş yazarlarının Türkiye'de liberalizmin, en liberter entelijensiyasının temsilcileri olmaları tesadüfi değildir.

*Halis Yıldırım: LMU Münih Üniversitesi'nde felsefe doktorası yapmıştır. Bu alandaki çalışmalarını sürdürüyor. Hegel, Gramsci ve Benjamin'de tarih anlayışı ve Ermeni soykırımı konuları ile ilgileniyor.

[1] <https://t24.com.tr/yazarlar/murat-belge/ataturk-ve-liberaller,24359>

[2] <https://www.artigercek.com/haberler/adin-engin-derin-gucler-erdogan-i-tutsak-aldi>

[3] <https://t24.com.tr/yazarlar/murat-belge/bu-tartismayi-bitirmek-uzere,24471>

[4] Hatay'ın ilhakı ve Kıbrıs'ın işgali ekonomisinin karakterini bir belirleyebilecek bir güçte değil. Uzun süredir hakim olduğu işgal ve ilhak tecrübesini Türkiye yeri geldiğinde büyütmeyi hedeflemiştir. Vatan bölünmez derken, ama vatan büyüyebilir demektedir resmi düşünce aynı zamanda.

[5] <https://www.freitag.de/autoren/halis/aera-der-diversitaet-des-bonapartismus-erdogan>